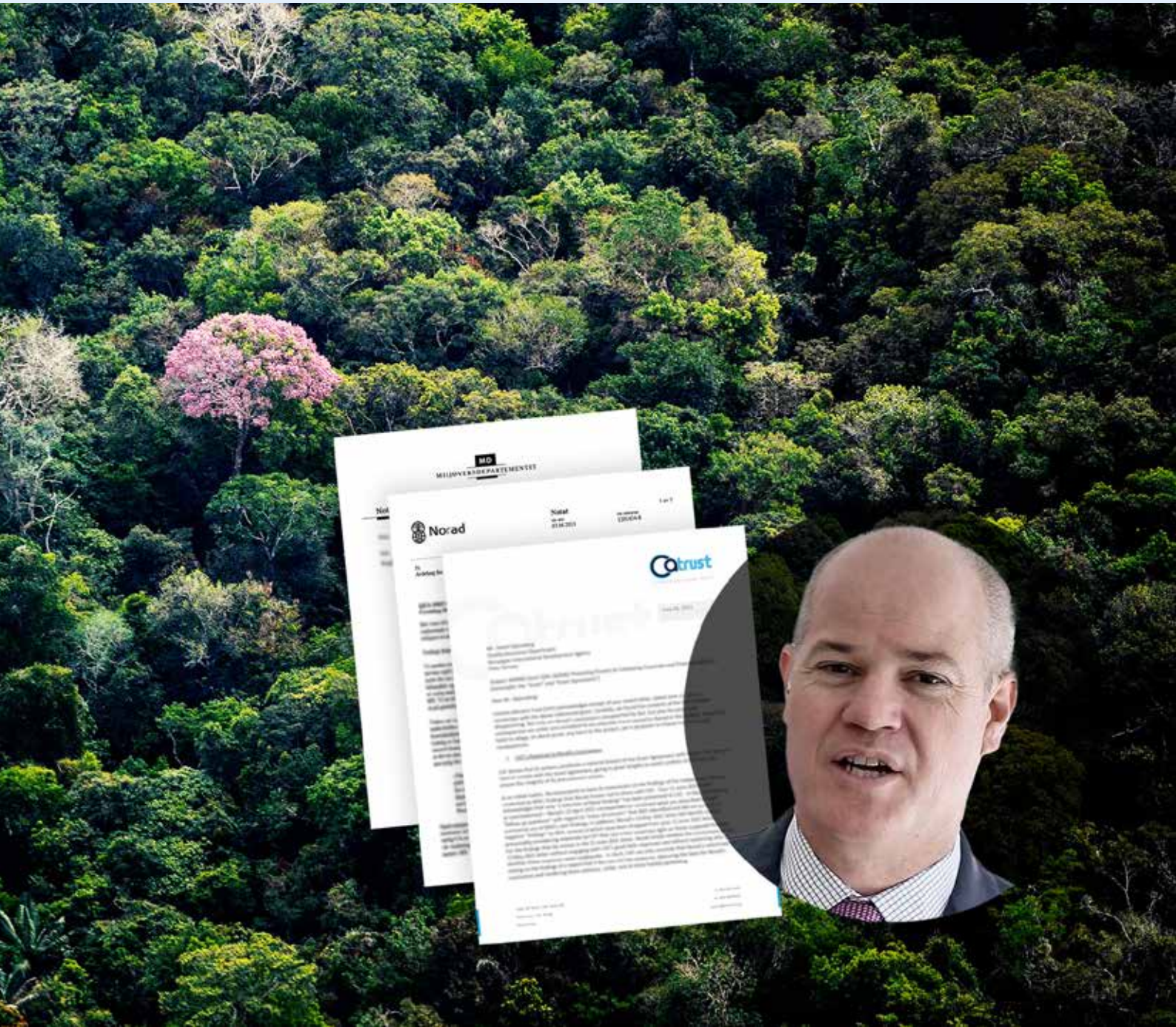

METODERAPPORT TIL SKUP 2023

«Stjerneekonsulenten»

Tor Aksel Bolle & Tarjei Leer-Salvesen

Innholdsfortegnelse:

Oppsummering	s. 2
Team og kontakt	s. 2
Takk til	s. 2
Oversikt over publiserte saker	s. 3
Slik ble saken til	s. 4
Innledende undersøkelser.....	s. 4
Bistandsmidler havnet i USA.....	s. 7
Organisering av arbeidet.....	s. 7
Muntlige kilder.....	s. 8
Arbeidet med skriftlige kilder.....	s. 8
Innsyn.....	s. 9
Motstand, hemmelighold og klagerutiner.....	s. 11
Amerikanske stiftelsesdokumenter.....	s. 12
Justering av arbeidshypoteser.....	s. 12
Spesielle erfaringer: Når eier er part i saken.....	s. 13
Kontakten med Purvis.....	s. 14
Dette fant vi ut.....	s. 15
Etiske dilemmaer.....	s. 16
Læring og konsekvenser.....	s. 18

Oppsummering

Norges ambisiøse plan for å redde verdens regnskoger og gjøre en forskjell på klimaområdet utløste store pengesummer som skulle settes i arbeid raskt. Panorama nyheter avslører i denne artikkelserien hvordan skoginitiativet åpnet dørene for amerikanske konsulenter som tjente svært godt på prosessene. I ettertid er det lettere å få øye på fakturaene enn resultatene av arbeidet. Bistandspenger skal i hovedsak brukes i mottakerlandene. Her gikk et tresifret millionbeløp til konsulentene i USA, og noen av millionene havnet i et skatteparadis. Norske myndigheter sitter igjen med en varslings sak, en streng revisorgranskning og et dataprogram som ikke kan brukes. Når saksbehandlere i Norad i ettertid søker opp navnet på konsultentselskapet, får de opp en rød varseltrekant på skjermen sin.

Team:

Tor Aksel Bolle og Tarjei Leer-Salvesen

Redaksjon:

Panorama nyheter

Ansvarlig redaktør:

Elisabeth Onsum

Redaksjonens adresse:

Bygdøy allé 2, 0257 Oslo

Takk til:

- John Harrington, fotograf Washington DC
- Paulina Villegas, amerikansk frilansjournalist
- Berit Enge, Nordic Press Center i Washington DC
- Ellen Hofsvang, frilansjournalist
- Reidun Kjelling Nybø, generalsekretær Norsk Redaktørforening
- Halvard Helle, advokat Schjødt AS
- Kenneth Lauveng, grafisk design

Oversikt over publiserte artikler i sakskomplekset:

Samarbeid endte i millionkrangel, publisert 16. februar 2023:

<https://www.panoramanyheter.no/climate-advisers-klima-og-miljodepartementet-norad/samarbeid-endte-i-millionkrangel/328331>

Gikk fra KLD til direktørjobb i Climate Advisers -og tilbake igjen. Nå leder han den norske skogsatsingen, publisert 16. februar 2023:

<https://www.panoramanyheter.no/bistandsbransjen-climate-advisers-regnskog/gikk-fra-klid-til-direktorjobb-i-climate-advisers-og-tilbake-igjen-na-leder-han-den-norske-skogsatsingen/328721>

Norge betalte 20 millioner for nettverktøy mot avskoging -ble aldri ferdigstilt, publisert 16. februar 2023:

<https://www.panoramanyheter.no/climate-advisers-klima-og-skoginitiativet-norad/norge-betalte-20-millioner-for-nettverktoy-mot-avskoging-ble-aldri-ferdigstilt/328212>

Ikke denne type risiko man skal ta med norske bistandspenger, publisert 2.mars 2023:

[– Ikke denne typen risiko man skal ta med norske bistandsmidler \(panoramanyheter.no\)](#)

Vi publiserte også engelske versjoner av sakene.

Publisering av sak i Panorama magasin: mandag 13. mars 2023, se vedlegg i PDF

Slik ble saken til

«Varslings sak 20093 gjaldt Norads avtalepartner Climate Advisers Trust. Gransking av tilskuddsmottakers bruk av Norad-midlene basert på flere røde flagg avdekket vesentlig mislighold av avtalen ved brudd på anskaffelsesbestemmelsene i tilskuddsavtalen. NOK 1.402.080 er bekreftet tilbakebetalt til Norad».

Denne korte teksten som Direktoratet for utviklingssamarbeid, Norad, la ut på sine nettsider tidlig i mai 2022, vakte interesse i Panoramias redaksjon.

Både UD og Norad legger ut kvartalsvise oversikter over saker hvor norske bistandspenger har havnet på avveie. Panorama nyheter følger rutinemessig med når disse oversiktene blir publisert. Selv om teksten knyttet til varslings sak 20093 var kort, var den innholdsrik. Formuleringer som «flere røde flagg», «vesentlig mislighold» og «brudd på anskaffelsesbestemmelsene» tydet på at her kunne det ligge en interessant sak.

Det var også interessant at stiftelsen Climate Advisers Trust (CAT) - som hadde betalt tilbake 1,4 millioner kroner til norske myndigheter - var ukjent for oss.

De aller første spørsmålene ga seg selv:

Hva og hvem er Climate Advisers Trust?

Og hva lå egentlig bak Norads formuleringer om «røde flagg», «brudd på anskaffelsesbestemmelsene» samt «vesentlig mislighold»?

Innledende undersøkelser

Etter en rekke innledende undersøkelser satt vi igjen med følgende hypotese:

“Enorme pengesummer ble tildelt Climate Advisers Trust, en stiftelse som var opprettet for å enkelt få tilgang til norske bistandspenger. Ifølge reglene kan ikke kommersielle virksomheter ta profitt fra norske tilskuddsmidler. Men det *ble* tatt ut profitt av millionbevilgningene til CAT ved at Nigel Purvis posisjonerte egne firmaer som underleverandør til egen stiftelse. Han hevet i tillegg millionlønn fra stiftelsen.”

Og hypotesen ble stående. Vi skal forklare hvorfor.

I og med at stiftelsen CAT var helt ny for oss som har jobbet med dette fagfeltet lenge, var et naturlig startpunkt å forsøke å finne ut mest mulig om både stiftelsen og hvordan den hadde oppstått.

Det viste seg at CAT var en Washington DC-basert stiftelse, etablert i 2017, av den amerikanske advokaten og konsulenten Nigel Purvis. Stiftelsen var den «ideelle» søsterorganisasjonen til det kommersielle konsulentfirmaet Climate Advisers Inc (CA) – også etablert og eid av Purvis. På nettsidene til CA fant vi informasjon om både CA og CAT. Selv om det ikke fremgår av informasjonen på nettsidene, viser selskapspapirer og stiftelsesdokumenter vi fikk innsyn i, at kommersielle CA og ideelle CAT sto registrert med samme kontoradresse.

Vi ble også nysgjerrige på grunnleggeren Nigel Purvis, som for oss var et ukjent navn - inntil han dukket opp i dokumenter fra Norad.

Diverse Google-søk viste at før han etablerte konsulentselskapet Climate Advisers, hadde Harvard-utdannede Purvis en variert karriere innen jus, diplomati og academia. Han hadde blant annet jobbet som diplomat i Clinton-administrasjonen, og som forsker tilknyttet tenketanken Brookings Institution.

I det videre arbeidet med å hente inn informasjon kom vi også over noen kritiske artikler fra 2015 og 2016 i det norske tidsskriftet Development Today (DT), som vakte vår interesse. Artiklene fokuserte blant annet på høye lønninger, mulige bånd mellom KLD og Climate Advisers Inc og at det private konsulentfirmaet Climate Advisers Inc hadde mottatt titalls millioner kroner i tilskudd fra det norske bistandsbudsjettet.

Samtidig viste våre innledende undersøkelser at det hadde skjedd mye i årene etter at DT publiserte sine artikler. Vi visste fra tidligere arbeid med amerikanske organisasjoner at i USA leverer de fleste ideelle stiftelser og organisasjoner årlig et såkalt 990-skjema til amerikanske myndigheter. Der oppgir de blant annet formål, inntekter, styremedlemmer og lønn til de best betalte i organisasjonen. CAT sine 990-skjemaer for 2018 og 2019 var offentlig tilgjengelig i flere databaser, og ga interessant informasjon.

Det var innsyn i de oppsummerende saksdokumentene fra Norad om mislighold, og krav om tilbakebetaling av drøyt 1,4 millioner kroner, som fikk ballen til å rulle i redaksjonen.

Etter det innledende arbeidet visste vi følgende:

- Det kommersielle konsulentselskapet Climate Advisers Inc er basert i Washington DC og gir strategisk rådgivning innen klima og miljøfeltet. Firmaet eies og ledes av Nigel Purvis. Han etablerte CA i 2008 og firmaet vokste raskt, mye på grunn av norske bistandspenger.
- I slutten av 2017 etablerte Purvis også stiftelsen Climate Advisers Trust. CA og CAT hadde over en tiårsperiode fått til sammen nærmere 180 millioner kroner fra det norske bistandsbudsjettet. Dette hadde skjedd via en rekke ulike avtaler med Norad og Klima- og miljødepartementet (KLD). Mye av pengene ble gitt som offentlig

tilskudd fra Norad hvor CA fungerte som en “underpartner” til ideelle organisasjoner.

De offentlige tilskuddene Norad gir, går som regel til ulike norske og internasjonale organisasjoner, institusjoner og bedrifter. Denne støtten skal bidra til utvikling i fattige land, og det er tillatt å ta profitt fra disse tilskuddene.

Vi ble nysgjerrige på hvorfor en aktør som allerede har mottatt betydelige summer fra Norge, plutselig oppretter en trust eller en ideell stiftelse?

Gjennom innsynsarbeidet fant vi ut at kort tid etter at CAT ble opprettet av Purvis, søkte den nyetablerte stiftelsen om over 100 millioner kroner i tilskudd fra Norge. I 2019 ble det inngått en avtale med Norad om å overføre 75 millioner kroner i perioden 2019-2020.

Å overføre så mye penger til en helt nyopprettet stiftelse er helt uvanlig, og Norads fagfolk advarte mot dette. Det så rett og slett ut til at den tilliten norske myndigheter hadde til institusjonen var knyttet til personen Nigel Purvis, stjernekonsulenten. CAT hadde på tidspunktet avtalen ble inngått, ingen erfaring å vise til, ingen historikk.

Snart begynte også problemene å oppstå.

Både i 2019 og 2021 avdekket revisjonsteamet i Norad mislighetssaker hos CAT. Norad hyret inn revisorfirmaet BDO for å granske stiftelsen. BDO konkluderte med at CAT hadde brutt avtalen med Norad på flere punkter:

- CAT hadde ført inn nesten fem tusen arbeidstimer på prosjektet uten at stiftelsen kunne dokumentere hva timene var brukt til. Det tilsvarer nesten tre årsverk, slik vi måler tidsbruk i norsk arbeidsliv. Timene hadde en verdi på rundt 2,3 millioner kroner.
- CAT hadde kjøpt tjenester av et nyopprettet firma, Concordian, etablert av Nigel Purvis, for om lag 20 millioner kroner, uten at Norad var blitt informert. Det er i strid med regelverket, og Norad mistenkte at dette var gjort for å hente ut profitt av den norske støtten.
- Purvis hadde i 2018 og 2019 samlet fått utbetalt over 6,5 millioner kroner i lønn og godtgjørelser fra CAT, stiftelsen han selv hadde etablert, og som i all hovedsak var norskfinansiert.

Innsyn i deler av dialogen mellom CA/CAT og Norad viser at den, på tross av mange års samarbeid, nå var blitt svært anstrengt. Norad reagerte sterkt på at CAT ikke ville imøtekomme krav om innsyn i regnskap og annen finansiell informasjon fra selskapene eid av Purvis.

Begge parter truet med rettslige skritt.

Bistandsmidler havnet i USA

Det norske bistandsbudsjettet var i 2023 på nesten 60 milliarder kroner. Disse pengene blir brukt via et stort antall avtaler, institusjoner, firmaer, organisasjoner og prosjekter. All norsk bistand skal i utgangspunktet ha en fattigdomsreducerende virkning i utviklingsland.

Det er viktig at norske medier har et kritisk blikk også på bruken av norske bistandsmilliarder og sjekker om pengene blir brukt på riktig måte. Det er ofte tidkrevende arbeid som forutsetter kunnskap om norsk bistand og forvaltning.

Denne saken satte søkelys på ukjente og kritikkverdige sider ved norsk bistand. Blant annet at store summer norske bistandsmidler i årevis var blitt brukt til å betale svært høytlønnede amerikanske konsulenter og at det var vanskelig å se den fattigdomsreducerende effekten av denne pengebruken.

Organisering av arbeidet

Vi startet arbeidet med saken våren 2022. Det meste av søk i databaser og innsynsarbeid har foregått fra Norge. Også søk i amerikanske databaser, som beskrevet i senere avsnitt. Det er i hovedsak Bolle og Leer-Salvesen som over flere måneder har søkt om innsyn og tilgang til informasjon om både Purvis og virksomhetene hans. En møysommelig prosess med mange avslag og klaging på avslag fra journalistene.

Redaksjonen har i hovedsak bestått av journalistene Tor Aksel Bolle og Tarjei Leer-Salvesen, og redaktøren som har vært reportasjeleder for prosessen. Panorama-redaksjonens journalister og redaksjonsleder har tidvis også bidratt med innspill, korrekturlesing og ideer.

Vi koblet også i en periode på en dyktig frilansjournalist i USA, Paulina Villegas, som har jobbet for store aviser som Washington Post og New York Times. Hun fant blant annet viktig informasjon om non-profit-virksomheten til Purvis, og gjorde innledende undersøkelser rundt hans eiendommer.

Det første intervjuet med Purvis ble gjort på telefon fra Norge. Det ble et lengre intervju der han svarte på en del av det vi lurte på. Bolle holdt stort sett i den videre kontakten med Purvis, både skriftlig og muntlig. Vi ville gjerne ha oppdaterte bilder av ham til saken, men det var viktig å finne en fotograf vi kunne stole på - både når det gjaldt informasjon om saken og ikke minst også presseetisk. Berit Enge ved Nordic Press Center, et senter for uavhengig undersøkende journalistikk i Washington DC, formidlet kontakt med John Harrington, en tidligere AP-fotograf.

Purvis ønsket imidlertid ikke å stille opp på bilde. Det formidlet han til oss både muntlig og skriftlig. Dermed ble bildematerialet begrenset til et pressebilde av ham fra Climate Advisers egne nettsider.

Også her hjemme har vi hatt gode hjelpere. Frilansjournalist Ellen Hofsvang bidro med faglige innspill om blant annet bakgrunnen for den norske skogsatsingen. Det har også andre, som ikke ønsker å bli nevnt ved navn i denne rapporten, gjort. De vet hvem de er.

Redaksjonen tok i bruk metodikken som er kjent som «Uppdrag Granskning»-metoden, og som innebærer en nitidig «line by line»-gjennomgang av alle påstander og faktaopplysninger i manus i alle artiklene i god tid før publisering. Det er litt tidkrevende, men også en god måte å kvalitetssikre saker på.

I større mediehus har redaktøren gjerne et redaktørkollegie som kan bidra i kvalitetssikring av krevende saker. Som leder for en liten fagredaksjon var redaktøren derfor takknemlig for at generalsekretæren i Norsk Redaktørforening, Reidun Kjelling Nybø, sa seg villig til å lese gjennom saken før publisering. Etter Nybøs anbefaling, kostet vi også på oss et blick fra advokat Halvard Helle i Schjødt.

Muntlige kilder

Norge har siden 2008 forpliktet seg til å gi opp til tre milliarder kroner årlig til bevaring av regnskog. Det har medført at mange organisasjoner, institusjoner og forskere har vært involvert i dette arbeidet. Vi snakket med en rekke kilder som hadde jobbet med feltet.

Flere av disse kildene kan ikke navngis på grunn av den arbeidssituasjonen de fortsatt har.

De vi *kan* nevne, er blant andre professor Arild Angelsen ved NMBU. Han bidro blant annet med interessante perspektiver på samarbeidet mellom KOS, skogenheten i KLD, og Norad. Regnskogfondets tidligere leder Lars Løvold bidro med mye nyttig informasjon om hvordan den norske regnskogsatsingen kom i gang. Angelsen, Løvold og andre bidro også med bakgrunnskunnskap og synspunkter på hva man har oppnådd, på utfordringer og om ulike aktører, inkludert Climate Advisers/Climate Advisers Trust.

Kildene våre bidro med mye kunnskap om det bredere sakskomplekset, men det var en utfordring å finne folk som kunne gi konkrete vurderinger av Climate Advisers og Nigel Purvis. Derfor ble arbeidet med skriftlige kilder ekstra viktig.

Arbeidet med skriftlige kilder

Når man skal kartlegge aktuelle skriftlige kilder knyttet til en prosess som dette, er det lurt å skrive ned navn på de viktigste personene, firmaene og stiftelsene, samt hvilke ulike offentlige arkiv disse kan ha vært i kontakt med. Det bør gjøres systematiske søk i alle disse arkivene. I vårt tilfelle var de sentrale norske arkivkildene Norad og KLD, altså det departementet som har ansvaret for Klima- og skoginitiativet som Norad jobber opp mot i disse sakene.

De norske arkivene skal ta vare på kommunikasjonen mellom norsk forvaltning og Climate Advisers sine ulike representanter i USA. Men man må til amerikanske arkivkilder for å finne dokumentasjonen rundt firmaer og stiftelser registrert i de ulike delstatene der.

Selskapsregisteret i Washington DC er nokså lett tilgjengelig, og det gjelder også for mange av de andre delstatene. Det er litt mindre åpenhet og mindre tilgjengelighet i Delaware, en av USAs minste delstater målt i både areal og folketall. Delaware har valgt å bygge seg en profil som et innenlandsk skatteparadis i USA, med betydelig lavere skatte- og avgiftsnivå enn andre delstater. Resultatet er at det per i dag er om lag dobbelt så mange firmaer med tilhold i Delaware enn det er mennesker. Ett av disse firmaene spiller en viktig rolle i krangelen som utspilte seg mellom Climate Advisers og Norad.

Redaksjonen jobbet opp mot et stort antall delstatsregistre over firmaer og stiftelser i jakten på hva som hadde skjedd med pengene fra klimabistanden. Firmaet Concordian LLC som solgte tjenester til Climate Advisers Trust i Operation Sunlight-prosjektet, hadde ingen ansatte i Delaware hvor det var registrert. Men selskapet viste seg å være registrert med en filial i Maryland. På samme adresse som hjemmet til Nigel Purvis.

Innsyn

Via verktøyet Innsyn.no hos Faktisk-redaksjonen (i betafase fra oktober 2022) og Digitaliseringsdirektoratets offisielle søkeportal for postlister elInnsyn søkte vi etter firmanavn og prosjektnavn knyttet til saksfeltet vi undersøkte. Vi fant mye.

Men det er en utfordring i disse postlistene at en spennende sak ofte har hull i rekken av dokumentnumre.

Sak:		Virksomhet:					
Saksnr. 2019/190		 Direktoratet for utviklingssamarbeid					
Det er 16 dokumenter i denne saken		Tlf. 23 98 00 00 E-post postmottak@norad.no Adresse Postboks 8034 Dep 0030 Oslo					
Dokumenter							
Tittel	Doknr. ▲	Fra/til	Dok.type	Dokumentdato	Journaldato	Publisert	
Draft follow up report by SDA	17	Fra Swedish Development Advisers	Inngående dokument	15.03.2019	20.03.2019	22.03.2019	Bestill
Policies developed by Waxman & CIP as result of the Action plan (documents reviewed by SDA in the follow-up report)	18	Fra Waxman	Inngående dokument	18.12.2018	12.04.2019	16.04.2019	Bestill
Norad's comments to Draft follow up report	19	Til Swedish Development Advisers	Utgående dokument	25.03.2019	28.03.2019	01.04.2019	Bestill

I dette eksemplet starter saken i postjournalen på dok nr 17, med den konsekvens at de første 16 dokumentene er usynlige dersom man ikke ber om innsyn i saksomslaget.

En løsning på dette er å notere seg saksnummeret og skrive til postmottaket, der man ber om innsyn i selve saksomslaget for den aktuelle saken. Saksomslaget er arkivets verktøy for å holde oversikt over alle dokumenter som er arkivert på en sak, og det er ofte en fyldigere liste med dokumenter enn den man kan gjenskape via en postjournal. Mange arkiv unnlater å journalføre interne notater og møtereferater, som blir synlige når man får lese saksomslaget.

Vi ba om slike saksomslag for åtte ulike saksnumre hos Norad og KLD, og det hjalp oss i betydelig grad med å fylle ut hullene. Eksempel:

Saksansvarlig: Seksjon for klima, skog og grønn økonomi (GRØNN) - historisk org/Monica Camacho
 Gradering: Ugradert
 Arkivreferanse: NORAD18-22 842.0

Saksparter

Rolle	Navn
-------	------

Dokumenter i saken

Nr.	Type	Dok.dato.	Tittel
1	N	28.05.2020	Bestilling JUR: Vurdering om organisasjonsgjennomgangen og action plan kan deles i en mulig anskaffelsesprosess
2	N	08.01.2019	BESTILLING JUR: vurdering om organisasjonsgjennomgangen og action plan kan deles i en (mulig) anskaffelsesprosess
3	N	09.01.2019	Svar fra JUR: vurdering om organisasjonsgjennomgangen og action plan kan deles i en (mulig) anskaffelsesprosess
4	X	26.02.2019	Beslutningsdokument (BD) - Oppfølging av SDAs organisasjonsgjennomgang (CIP/WS)
5	U	04.02.2019	Request: Follow up of the organisational review CIP-WS
6	I	05.02.2019	Request: Follow up of the organisational review CIP-WS
7	U	05.02.2019	Regarding request: Follow up of the organisational review CIP-WS
8	I	06.02.2019	Confirmation from SDA: Follow up of the organisational review CIP-WS
9	U	06.02.2019	Mail of information to CIP and Waxman about SDA's follow-up assignment
10	U	06.02.2019	Request of Confidentiality Declaration
11	I	06.02.2019	Confirmation of work related to the Action Plan being on track (CIP/WS)
12	I	07.02.2019	Signed Confidentiality Declaration
13	X	07.02.2019	Confidentiality Declaration (avklaring fra JUR)
14	U	08.02.2019	CIP & WS's Action plan and policies
15	U	11.02.2019	CIP/WS's contractual obligations with sub-grantees
16	U	12.02.2019	Meeting between SDA, CIP, Waxman and Norad.
17	I	15.03.2019	Draft follow up report by SDA

Her ser man fullstendig saksomslag, og nederst dok nr 17, som altså er det første som er synlig på elnnsyn i forrige illustrasjon.

Motstand, hemmelighold og klagerutiner

Forskjellene på Norad og KLD er verdt å nevne. Her hadde vi å gjøre med to statlige institusjoner som var involvert i den samme saken. Vi opplevde at døren til arkivet i Norad var åpen, og kan ikke sette fingeren på noe lovstridig hemmelighold fra den kanten i denne saken. Stort sett alle innsynsutfordringene vi hadde var knyttet til KLD.

Unntaket var mangelfulle postjournaler på innsyn. Den utfordringen var felles for begge, og vi måtte be om fullstendige saksomslag for alle saksnumrene vi fulgte både hos Norad og KLD.

Når man ikke får innsyn i det man ønsker av informasjon hos Norad, kan man etter offentliglova klage til departementet og få en ny vurdering av saken. Men dersom det er departementet som helt eller delvis avslår innsyn, er det Kongen i statsråd som er klageinstans. Det er kjent som en juridisk blindgate. Absolutt ingen klagesaker om avslag på innsyn har blitt omgjort der. Og klager man til Kongens bord, er døren hos Sivilombudet stengt etterpå.

Vil man derimot forsøke seg hos Sivilombudet, bør man først vite hvilken lovhjemmel man har å krangle med, og Sivilombudet ønsker også at journalistene skal benytte seg av retten til en utvidet begrunnelse før man går den veien. Det er ofte lærerikt, og i noen tilfeller også det eneste som skal til før et departement tenker seg om en gang til. Det hender nemlig at innsyn avslås mer på refleks og dårlige holdninger enn solide juridiske vurderinger. Og da kan en byråkrat gripe anledningen til å gi seg først som sist, i stedet for å vente på en tidkrevende klageprosess.

Panorama-teamet var frustrerte over KLD, som sendte følgende brev som respons på et innsynskrav i et dokument som vi håpet skulle avsløre hvor høye timepriser den ledende amerikanske konsulenten Nigel Purvis hadde krevd for arbeidet sitt:

Fra: Postmottak KLD postmottak@kld.dep.no

Sendt: tirsdag 30. august 2022 12:01

Til: Tarjei Leer-Salvesen tarjei@leer-salvesen.no

Emne: Svar på innsynsforespørsel

Sak: 15/2148-3 Rammekontrakt Climate Advisers 2015-2018

Dokument: Climate Advisers 2015-2018: Task Order 1

Vi viser til innsynskrav i dokument 3 i sak 15/2148. Det gis delvis innsyn i dokumentet, og offentlig versjon av dokumentet følger vedlagt.

Opplysninger som er sladdet, er unntatt offentlighet, jf. offentliglova. Merinnsyn er vurdert.

Avslaget kan påklages til Kongen i statsråd som klageinstans, innen tre uker etter at vedtaket er mottatt, jf. offentliglova § 32. En eventuell klage skal sendes til Klima- og miljødepartementet, som oversender klagen til klageinstansen dersom departementet ikke finner å kunne omgjøre sitt avslag. Retten til å klage til Sivilombudet gjelder ikke for avgjørelser tatt av Kongen i statsråd.

Hvis saken ønskes behandlet av Sivilombudet skal den sendes direkte dit, og ikke til departementet.

Den som har fått avslag, kan innen tre uker etter at vedtaket er mottatt, kreve en nærmere begrunnelse for avslaget, jf. offentliglova § 31.

Med vennlig hilsen

Postmottak

Klima- og miljødepartementet

--

Dette brevet forklarer at brevet vi får innsyn i, er sladdet. Men KLD oppgir ingen gyldig lovhjemmel.

Første innsyn i timeprisene i denne versjonen av dokumentet ser slik ut:

Budget for Strategic Advice

	Hours per Month	Months	Hourly Rate (\$US)	Total (\$US)	Total (NOK)
Nigel Purvis		6		30,720	
Total				30,720	251,965

Vi får bekreftet at Purvis skriver timer, og vi ser en sluttsum på en kvart million kroner for et ukjent antall timer utført over en periode på et halvt år. Vi gikk en ekstra runde med dem, og resultatet så til slutt slik ut da vi fikk bort sladden:

Budget for Strategic Advice

	Hours per Month	Months	Hourly Rate (\$US)	Total (\$US)	Total (NOK)
Nigel Purvis	8	6	640	30,720	
Total				30,720	251,965

Nå viser dokumentet at Purvis førte få arbeidstimer, men dertil en stiv timepris på hele 640 US dollar. Vi fikk oppgitt timeprisen på alle konsulentene til slutt, men viser ikke frem de andre navnene her i metoderapporten. Det viktige er hvordan vi argumenterte:

- Vi påpekte mangelen på lovhjemmel
- Vi ba om utvidet juridisk begrunnelse for sladdingen av timepriser
- Vi ba spesielt om en vurdering av hvorvidt timeprisene fortsatt kan anses som konkurransesensitiv informasjon all den tid disse prisene nå er noen år gamle og oppdraget er avsluttet for lenge siden
- Vi sa vi trengte denne informasjonen for å vurdere om vi skal bringe saken inn for Sivilombudet.

Da ga KLD seg etter kun to dager, og vi slapp å gå den tidkrevende veien som Sivilombudet kan være. Vi gjentok denne øvelsen for flere av de dokumentene som vi anså var for mye sladdet.

Amerikanske stiftelsesdokumenter

Amerikanske skattemyndigheter har en ordning der frivillige organisasjoner (non-profits) kan slippe å betale skatt. For å oppnå denne fordelene, må de fylle ut og sende inn et skjema hvert år med en del detaljer om organisasjonens økonomi, hvem som har ansvarlige roller, hvilke adresser organisasjonen benytter mm. Skjemaet heter 990 og finnes i litt ulike utgaver, avhengig av type organisasjon.

Disse skjemaene er omfattet av USAs Freedom of Information Act, og i noen år har den amerikanske skattemyndigheten IRS publisert disse i fulltekst.

Justering av arbeidshypoteser

En av arbeidshypotesene våre var "Det har vært habilitetsutfordringer i KLDs behandling av saken, med involverte medarbeidere som har bakgrunn fra CA." Konkret undersøkte vi

Andreas Dahl-Jørgensen, en sentral byråkrat som først gikk fra Klima- og miljødepartementet til det private konsultentselskapet Climate Advisers og jobbet opp mot norske myndigheter derfra. Og så går han tilbake til departementet og leder avdelingen som har stått sentralt i tildelingen av lukrative oppdrag til det samme selskapet.

Vi fikk bekreftet at denne personen hadde hatt de rollene vi trodde, men vi klarte ikke å påvise at det hadde foregått regelbrudd som følge av habilitetsproblemer. Han hadde sagt fra om koblingen til de amerikanske konsulentene og bedt om å bli fristilt fra beslutninger om finansiering av kontrakter med dem.

Den eneste gangen vi ser at Dahl-Jørgensen krysser grensen og er involvert i saksbehandlingen, handler faktisk om håndteringen av Panorama nyheter sine innsynsbegjæringer. Når Panorama nyheter møtte stengte dører og forsøk på hemmelighold av dokumenter i prosessen hos KLD, så vi at Dahl-Jørgensen sto midt i strømmen av saksdokumenter som angår sin gamle arbeidsplass. Han fikk kopier av de fleste dokumentene. Han har også behandlet redaksjonens innsynskrav om håndteringen av Climate Advisers.

Dette mente professor emeritus i offentlig rett, Jan Fridthjof Bernt, var en uakseptabel grense å krysse i en sak hvor det er erklært habilitetsutfordringer. Men om det kanskje kan være med på å forklare noe av motstanden redaksjonen møtte underveis, var det uansett nødvendig å justere hypotesen på dette punktet. Vi fant en person med mange roller i saken, men rollene endret seg gjennom flere år, og vi fant ingen regelbrudd knyttet til habilitet ved tildelingene.

Innledningsvis var vi også veldig interessert i å vise en sammenheng mellom Nigel Purvis sin personlige rikdom og de lukrative avtalene med norske myndigheter. Vi fant en del opplysninger som viser at Purvis har god økonomi. Vi justerte likevel kursen her av etiske årsaker. Å avbilde privatboligen og seilbåten ville kunne være motivert hvis vi visste at finansieringen kom fra de norske kontraktene vi skrev om. Men han har hatt andre oppdrag og andre kunder også.

Hovedhypotesen ble også justert noe. Nigel Purvis opprettet Climate Advisers Trust for å få tilgang til flere norske midler. Noen av transaksjonene som etterpå skjedde til nærstående kommersielle selskaper innebar brudd på avtalen med Norad. Dessuten hevet Nigel Purvis millionlønn fra stiftelsen i tillegg til å posisjonere egne firmaer som underleverandør til egen stiftelse og andre organisasjoner.

Spesielle erfaringer: Når eier er part i saken

Da vi tok kontakt med Nigel Purvis, grunnlegger av CAT og eier av CA, stilte han raskt spørsmål om Panoramas uavhengighet. Han påpekte at "Norad" var en del av epostadressen vår og ba oss gjøre rede for Panoramas relasjon til Norad. Han gjorde det klart at han var bekymret for at vi fra starten av ville være partiske og at saken trolig ville ende opp med å støtte Norads "narrativ".

Skepsisen hans var på mange måter forståelig.

Norad, Direktoratet for utviklingssamarbeid, eier fagbladet Panorama, som styres etter Redaktørplakaten. Norad er arbeidsgiveren til staben i Panorama og redaksjonen holder til i samme lokaler som resten av Norad. De andre ansatte i direktoratet er våre kollegaer. Men det er ikke fri flyt av informasjon. De ansatte i Panorama deltar ikke på Norads allmøter og har ikke tilgang til intern informasjon og kommunikasjon som ikke angår oss, slik som intranettet på Workplace. Redaksjonen må be om innsyn i dokumenter på vanlig måte.

Når Norad er part i en sak med høyt konfliktnivå er det ikke uforståelig at en advokat fra USA blir skeptisk. Vårt svar til Purvis var å understreke at en av de viktigste oppgavene til Panorama er å drive kritisk og uavhengig journalistikk på bistandsfeltet - inkludert i saker der Norad er involvert. Vi forklarte at Panoramas redaksjonelle uavhengighet er hjemlet i formålsparagrafen og i norsk lov.

Så er det ikke dermed sagt at balansegangen kan være krevende. Det er en klar fordel at vi er omgitt av fagkompetanse når det er noe vi har behov for å få forklart. Samtidig gjelder det å være klar over at når kolleger, om ikke nære, samtidig er kilder, kan virkelighetsbildet bli påvirket av det.

Vi var bevisste på dette, og forsøkte å forholde oss til fakta i saken. Vi hadde blant annet fått innsyn i flere tusen sider med interne dokumenter, rapporter og e-poster. En del av dette materialet, blant annet flere rapporter, kom fra revisorfirmaet BDO. De anså vi som en uavhengig kilde.

Så opplevde vi, i likhet med Norad, at det var en del informasjon Purvis ikke ville være åpen om. For eksempel ville regnskapet til CA vist om det var tatt ut profitt på tjenestene CA hadde solgt til CAT, og hvor mye lønn og profitt Purvis selv hadde tatt ut. Tilsvarende med regnskapet til firmaet Concordian, det Delaware-registrerte selskapet med filial-adresse i Purvis sin bolig, som CAT kjøpte tjenester av for om lag 20 millioner kroner -uten å informere Norad.

Kontakten med Purvis

I oktober 2022 ringte vi Purvis første gang. Vi følte da at vi hadde god nok oversikt over saken til å gjøre et intervju. Purvis var høflig og virket litt overrasket over at vi var interessert i saken. I den første samtalen stilte vi en del grunnleggende spørsmål. Purvis svarte på mye av det vi spurte om, men gjorde det klart at vi nok hadde misforstått en del sentrale momenter i saken. For eksempel påsto han at det ikke på noen måte dreide seg om en konflikt mellom CAT og Norad. Han beskrev det som hadde skjedd i saken som "misforståelser" og "litt uenighet mellom langvarige og gode samarbeidspartnere".

Det ble etter hvert flere samtaler med Purvis og også flere e-poster med lange og detaljerte svar. Vi opplevde at han unnlot å svare på en del sentrale spørsmål, men tok seg tid til å

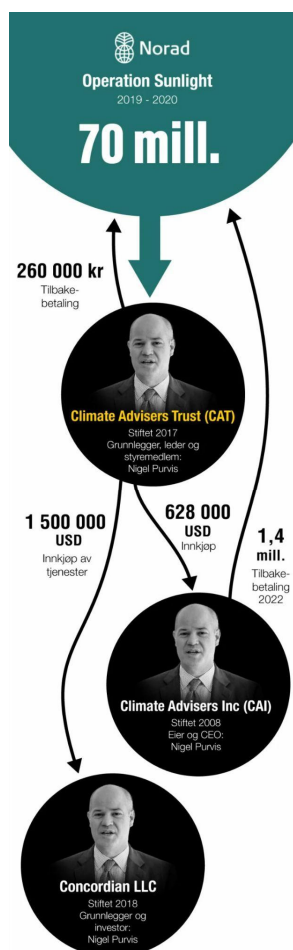
svare svært grundig på andre. Som når han fikk tilsendt seks spørsmål fra oss og svarte med et ni sider langt PDF-dokument.

Han var et krevende intervjuobjekt fordi han, på en veldig overbevisende måte, fortalte sin versjon av saken. En versjon som stemte dårlig med Norads framstilling av saken, og heller ikke med dokumentasjon vi hadde fra andre kilder.

Gjennom å stadig referere til ulike dokumenter, lovverk og dialogen mellom Norad og CAT, viste han at han kjente saken svært godt. For oss medførte det mange runder med finlesing og dobbeltsjekking av dokumenter.

Purvis understreket tidlig at han har jussutdannelse fra Harvard-universitetet, og han vekslet mellom å være imøtekommende og vennlig, forså å stille spørsmål ved vår seriøsitet, integritet og uavhengighet. Han var opptatt av å minne oss på ansvaret vi hadde, og belastningen det var for han og hans medarbeidere hvis vi skrev kritisk om CA/CAT på feil grunnlag.

Dette fant vi ut

Det mangeårige samarbeidet mellom konsulenten Nigel Purvis og hans firma og stiftelse, og norske bistandsmyndigheter, endte i bitter konflikt.

Purvis fikk i perioder betalt over 30.000 kroner dagen fra det norske bistandsbudsjettet. Han fikk også over 12 millioner kroner i lønn fra 2018-2020 fra Climate Advisers Trust, en stiftelse han selv hadde etablert og som var norskfinansiert.

Stiftelsen Climate Advisers Trust kjøpte konsulenttjenester for titalls millioner av norske bistandskroner fra to firmaer som Purvis eide: Climate Advisers og Delaware-registrerte Concordian. Dette firmaet hadde kun én ansatt da kontrakten med CAT ble inngått, og Purvis som grunnlegger. Norad ble ikke informert om innkjøpene fra Concordian, noe som er et brudd på avtalen mellom Norad og Climate Advisers Trust.

Pengeoverføringene til Concordian medførte at bistandspenger havnet i skatteparadiset Delaware.

CAT, etablert av Purvis, ville ikke gi fra seg regnskapene fra firmaene Climate Advisers Inc og Concordian, begge etablert av Purvis. Slik informasjon ville vist om det var tatt profitt av den norske bistanden i tillegg til høye lønninger.

Det var vedvarende uenighet mellom Norad og KLD om CAT/CA burde få norske bistandspenger. Norad advarte blant annet mot en rekke av momentene som senere viste seg å skape konflikt mellom CAT og norske myndigheter. Men KLD insisterte på at CA/CAT skulle få støtte, og selskapet/stiftelsen fikk nærmere 180 millioner kroner fra 2012 til 2022.

Andreas Dahl Jørgensen deltok i saksbehandlingen av søknader fra konsultentselskapet Climate Advisers da han var saksbehandler i KLD i 2013. Kort tid etterpå begynte han i en lederstilling i CA og jobbet der i rundt to år. Deretter gikk han tilbake til en lederstilling i KLD. Dahl Jørgensen var avdelingsdirektør og ledet klima- og skoginitiativet i perioden hvor KLD argumenterte for støtte til CA/CAT, til tross for betydelig faglig skepsis fra Norad.

Climate Advisers Trust fortsatte å få millionstøtte fra KLD selv etter at Norad hadde hatt en omfattende konflikt med CAT og stanset alt samarbeid med den amerikanske stiftelsen.

Generelt var det vanskelig å peke på konkrete resultater av de norske bistandsmillionene gitt til den amerikanske stiftelsen. Vi avslørte blant annet at Norad hadde gitt CAT 20 millioner kroner for å utvikle et nettverktøy som aldri ble ferdigstilt. Vi fant også ut at Norad ga CAT rundt 14 millioner kroner for å påvirke amerikanske myndigheter til å hindre avskoging. Men resultatene uteble.

Både Norad og KLD vedgikk at prosjektet som CAT fikk 75 millioner kroner til "ikke hadde levert i tråd med forventningene".

Etiske dilemmaer

All informasjonen vi til slutt satt på om Nigel Purvis når det gjelder inntekter og verdier i form av blant annet eiendom, viser at han er en bemidlet mann. Etter at Purvis selv hadde gjort det klart at han ikke ønsket å la seg fotografere, sendte vi vår amerikanske frilansfotograf for å fotografere privatboligen til Purvis som ligger i Washington DCs mest fasjonable strøk. Det er en bolig som da han kjøpte den i 2011, hadde en prislapp på rundt 30 millioner norske kroner, den inneholder blant annet seks bad, ifølge salgsprospektet fra 2011. På oppstillingsplassen sto flere biler parkert, blant dem en sølvgrå Tesla med registreringsmerke «Climate».

Bildene gir interessant dokumentasjon med tanke på hva slags privatøkonomi Purvis har, og noen vil kunne mene noe om moralen i det, men vi har ingen dokumentasjon på at eiendom, landsted, båt og biler på ulovlig vis er finansiert med norske bistandsmidler. Stiftelsen CAT, som ble etablert av Purvis, har dog måttet betale tilbake millionbeløp til Norad. Norad truet på et tidspunkt også med å gå til rettslige skritt. Det er svært sjelden kost i norsk bistandsforvaltning.

Han er ikke hverken siktet eller dømt for økonomisk kriminalitet. Vi vurderte å publisere bildene, men leseren ville kunne oppfatte at vi med det forteller at det er sammenheng mellom bevilgede millioner fra Norge og finansiering av verdiene. Publisering ville dessuten trolig føre til stor personlig belastning for Purvis og hans familie, vi valgte dermed å ikke gjøre det.

Purvis fikk tilbud om å møte fotografen i kontorlokalene sentralt i Washington DC som Climate Advisers står registrert på. Det ønsket han ikke. Vi avtalte med fotografen at han skulle forsøke å få bilder av Purvis på vei inn eller ut av kontorkomplekset, eventuelt ved ankomst eller avreise fra garasjelegget under bygget. Etter flere dager på post uten at Purvis dukket opp, ble vi enige om at han skulle forsøke å komme seg inn i kontorlokalene med skjult mobilkamera. Men firmaet hadde flyttet, uten at Purvis hadde opplyst om det.

Av dokumenter vi hadde fått innsyn i, fremgikk det at både Climate Advisers og Climate Advisers Trust stod registrert på denne adressen. Men ved inngangen var det ingen dørskilt som indikerte at de holdt til der. Fotografen måtte forbi en resepsjonist og filmet ferden i heisen på vei opp i etasjene til rom 300 (slik det står oppgitt i offentlige dokumenter). Opptakene viser at han møter en tilfeldig mann som kan fortelle at det har holdt til det han kaller klima-advokater der tidligere, men at det må være minst et halvt år siden. Når vi kontakter Purvis, ønsker han ikke å oppgi hvor CA holder til nå. Hjemmesiden inneholder ikke annen kontaktinfo enn en epostadresse og et telefonnummer.

Hensikten med de skjulte opptakene var primært å dokumentere et møte med Purvis der han skulle få anledning til å lage en avtale om fotografering og eventuelt intervju. Det var altså i utgangspunktet ikke planer om å publisere dem.

Historien vår handler om en allerede velstående amerikaner med tilgang til maktens korridorer i det politiske USA, som har tjent gode penger på norske bistandsmillioner. I perioder har han gjort det på oppsiktsvekkende vis og i strid med avtalene.. Han gir fortsatt ikke innsyn i det revisorene i forvaltningen i Norge ber om. Kanskje kunne vi gått enda tettere på denne aktøren som fortsatt driver konsulentarbeid -dog uten norsk støtte. Kanskje ville det ha dukket opp enda flere interessante momenter.

Samtidig mente vi det var viktig å fortelle noe om det større bildet; om hvordan forvaltningen håndterer en så kommersiell aktør som i tillegg ikke vil vise kortene. Vi mente å kunne se at den norske nulltoleransen for uregelmessigheter i samarbeidspartneres bistandsbudsjetter, ikke i like stor grad ble praktisert overfor denne rike amerikaneren, som i en årrekke nøt godt av norsk tillit. Er det sant som det blir sagt, at mange i Washington DC ser rike Norge som en noe naiv melkeku? Historien om Nigel Purvis kan tyde på det.

Læring og konsekvenser

Purvis har ikke svart på våre henvendelser om hvorvidt stiftelsen CAT fortsatt er operativ, men stiftelsen har ikke levert 990-skjema for 2022 til amerikanske myndigheter.

Etter at pengestrømmen fra Norge stanset ble stiftelsens inntekter betydelig redusert. Ifølge organisasjonens 990-skjema for 2021 var inntektene på rundt 3,5 millioner kroner det året. Til sammenligning var inntektene på over 60 millioner kroner i 2020. Mellom 2018 og 2020 fikk Purvis over 14 millioner kroner i lønn og godtgjørelser for lederjobben i CAT. I 2021 fikk han ingenting.

“Vi har lært mye og vil tenke oss veldig nøye om før vi på ny går inn i den formen for avtaler hvor et kommersielt selskap har opprettet en non-profit som er vår avtalepartner” uttalte Norad-direktør Bård Vegar Solhjell i den publiserte saken om stjernekonsulenten Nigel Purvis.

Vi tror at gjennom å ha satt et kritisk søkelys på kanaliseringen av bistandspenger gjennom et svært kommersielt, amerikansk selskap og det samme firmaets «ideelle» stiftelse, har vi bidratt til betydelig høyere bevissthet i forvaltningen om risikoen ved å inngå tilsvarende type avtaler. Nigel Purvis får heller neppe offentlig norsk støtte i fremtiden.